

Nok swada

Kolleger verken hilste eller så på visepresident Linda Hofstad Helleland da hun deltok på sitt siste styremøte i Wada mandag.

Av Katrine StrømMimsy Møller (foto)

Avtroppende visepresident i verdens antidopingbyrå

Under det klassiske motivet av et kart pepret med tegnestifter sitter en rødkledd kvinne med en mikrofon. Podkasten Sykkelpoden er på Stortinget, og Mads Kaggestad går gjennom siste nytt med et treklover bestående av en idrettshistoriker og forfatter, en meget erfaren antidopingrådgiver, samt Norges tidligere minister for idrett.

Det er to dager siden styret i verdens antidopingorganisasjon Wada har besluttet å utestenge Russland fra alle internasjonale

stevner i fire år, og selv om enkeltutøvere kan søke om å konkurrere i nøytrale drakter, får det enorme konsekvenser i tillegg til det prestisjetapet det er å få sitt nasjonale system for dopingkontroll totalt underkjent. Andre nasjoner som tidligere har følt Wadas vrede over dopavsløringer – blant dem Østerrike – har på nokså kort tid mistet all konkurransekraft på toppnivå i flere grener.

Russlands president Vladimir Putin har nettopp varslet at idrettskjempen i øst har grunn til å anke, at vedtaket er galt.

Internasjonal presse følger saken tett. Wadas visepresident Linda Helleland nøler ikke med å uttale det som verdens største idrettskandale, og har sammen med utøvernes representanter beklaget at utestengningsvedtaket ikke ble totalt.

– Norske idrettsledere bør være like tydelige som Linda, sier Mads Drange i podkasten. Idrettsfysiologen står bak en bok om dopingens moderne historie.

«Former minister blasts IOC, WADA». Ikke en avistittel som er så mange norske eksstatsråder forunt, i særdeleshet ikke rettet mot et internasjonalt interessert publikum. Og når noen skulle gjøre seg fortjent til den, hvem skulle trodd at det var den verdikonservative og tilpasningsdyktige yrkespolitikeren Linda Cathrine Hofstad Helleland (42)?

Fra hun kom inn som Børge Brendes vara på Stortinget i 2001 har Helleland løst et bredt spekter av oppgaver for partiet Høyre – som regel effektivt, rutinert og i høyden med en litt irriterende trondersk selvtillfreds minne. Lederverv i kulturpolitikk og transport, familie og liketelling. Denne uka har hun avsluttet en langt mer møkkete jobb, med en casting som ikke alle så komme: Som rød klut. «Jeg tror president Craig Reedie og andre i år vil feire jul med ekstra stor glede over å ha blitt kvitt oss og alt maset om good governance», har hun sagt i podkasten, og omtalt teamet sitt som terriere.

«I've got a woman's ability to stick to a job and get on with it when everyone else walks off and leaves it», lyder det utvetydige Thatcher-sitatet som innleder og setter tonen for Hellelands bok «Ren idrett, skittent spill», som kom ut for en måned siden. I scene for scene tar boka leseren med inn i lukkede fora, deler overvåkingsmistanker, ubehagelige konfrontasjoner mellom maktmennsker og personlige utbrudd av frustrasjon, sinne og frykt fra møter over hele verden.

– Den internasjonale arenaen kan være ganske brutal, noe vi er forskånet for i Norge fordi vi har demokratiske prinsipper vi forholder oss til. Det kan jo foregå ting her også, men som myndighetsperson forholder man seg til elementære spilleregler som handler om å kunne etterprove vedtak. Man kan sette krav om å få tilgang til tilstrekkelig dokumentasjon og et kunnskapsgrunnlag for man skal fatte beslutninger. Sånn er det ikke der: Det er et fullstendig fravær av disse elementære, demokratiske prinsippene. For meg var det veldig vanskelig å forholde deg til, sier Linda Helleland mens vi haster gjennom en underjordisk tunnel mellom to stortingsbygninger.

– Hva har disse tre årene lært deg om deg selv?

– Jeg har fått bekreftet at jeg er sterkere enn jeg tror. Sammen med teamet mitt Rune Andersen og Jan Åge Fjørtoft valgte jeg en strategi, vi bestemte oss for en posisjon jeg måtte ta. Og der må du stå både når det blåser og på solskindager. Her har det vært mest blest, for å si det sånn.

Maktkampen som utspiller seg ville trolig også gjort inntrykk sett med et strengt saklig blikk. Men i møtet med medforfatter Ståle Øklunds penn har Helleland ikke spart på verken personkarakteristikk eller sterke følelser.

– Jeg syntes det var viktig, for når du skal ta folk inn i en verden som er helt ukjent for dem, holder det ikke med rene motereferater. Jeg vil at de skal kjenne på følelsen, hvordan det mektige monstret av en organisasjon som IOC er, hvordan de opererer. Da måtte jeg fortelle om enkelthendelser. Den skarpe leser vil også se at det også er en feministisk sterk stemme her, fra den første jeg siterer som er Thatcher, til hvordan jeg beskriver alle kvinneskikkelsene som sterke og inspirerende, som rollemodeller. Bortsett fra én person, sier Helleland og stanser opp.

Gabriella Battaini-Dragoni er visegeneralsekretær i Europarådet og en erfaren og mektig politiker gjennom flere tiår. I Thorbjørn Jaglands periode har hun vært hans nestkommanderende.

– Hun fremstår som noe av det verste jeg har sett når det kommer til hersketeknikker. Hun bruker alle triksene i boka, noe også mange gamle menn gjør. Fordi hun har vært eneste kvinne i en mannsdominert kultur i mange år, vet hun akkurat hva som rammer en kvinne.

– Synes du det er verre fordi hun er kvinne?

– Ja, mye verre. Hun vet akkurat hvor ømme de tærne er når hun trækker på dem, og hvor hardt hun skal trække for å svekke meg og sette meg helt ut rett for viktige møter, framholder Helleland.

Overfor Dagsavisen aviser Battaini-Dragoni at hun har kommentert Hofstad Hellelands framtoning eller utseende på en negativ måte, og legger til at hun ønsker «Ms Hofstad Helleland all the best for her career».

Selv om flere episoder er detaljert gjengitt i boka, utgjør de bare toppen av et isfjell – den brøkdelen hun har vurdert at hun kan gå ut med uten å risikere søksmål. Holdningen bak minner henne om historier kvinnelige politikere her hjemme forteller om fra 70-tallet.

– Å sitte som likestillingsminister og se hvordan de bruker velkjente hersketeknikker som vi har kassert fordi man kan ikke bruke dem lenger ... «Darling, how are you...», for «kan ikke du passe den pene munnen din, den pene munnen skal ikke snakke med en journalist. Den skal brukes til andre ting»

– Har du fått sånne kommentarer i Wada?

– Ja. Men da ler jeg, og har tenkt «Gud, så stakkarslig. Du må da i hvert fall klare å komme med noe mer sofistikert, noe som treffer litt!»

Hennes siste styremøte fant sted mandag denne uka i Lausanne, tre uker etter bokutgivelsen. Battaini-Dragoni verken så på henne eller snakket til henne. Flere av de øvrige holdt også isfronten, og det var ingen sosial kontakt.

– De snakker ikke med meg, hilser kanskje knapt, oppsummerer Helleland.

Tidligere idrettspresident og høyrepolitiker i Drammen Tove Paule støtter den yngre partifellens framstilling av et helt spesielt miljø.

– Wada er mannfolkestyrt og velger sine ledere fra IOC. Linda har fokusert på en del ting mange burde gjort tidligere, det er flott, men har også garantert ødelagt muligheten hennes til å få et høyere verv. Jeg kjenner de eldre mennene i Wada – det er en brokete forsamling det er vanskelig å komme til bunns i, sier Paule, som beundrer Helleland for det hun har gjort og for evnen til å kalle en spade for en spade.

President i Wada Craig Reedie bekrefter at samarbeidet har vært dårlig, men har en annen oppfatning av årsaken. «Fra starten i 2016 har Helleland ikke gjort noe forsøk på å samarbeide med meg eller styret, og har gjennomgående

jobbet i isolasjon. Gjennom sitt treårige verv har Helleland forsøkt å posisjonere seg som utøvernes eneste reelle stemme, og samtidig skjøvet vekk andre. I flere tilfeller har hun aktivt forsøkt å undergrave Wadas arbeid og det internasjonale antidopingsystemet til fordel for sine egne politiske motiver. Dette er ikke hva man kan kalle effektivt eller konstruktiv lederskap», skriver han i en e-post til Dagsavisen. Reedie mener minutt-lange opptak fra styremøte tilgjengelig på Wadas nettside viser at Helleland bare har interessert seg for enkelte høyprofilerte emner, og frem til et avgjørende vedtak om Russland i september 2018 kun har vist begrenset interesse for Wadas arbeid, og at det kan forklare hvorfor europeiske myndigheter valgte en annen til å etterfølge ham som Wadas president.

22. januar i år var det slutt på Linda Hellelands statsrådsliv etter drøye tre år i Ernas to regjeringer. Ny barne- og familieminister Kjell Inggolf Ropstad (KrF) overtok entusiastisk hennes nøkkelkort til barne- og likestillingsministerens kontor, som i samme øyeblikk ble lettet for likestillingsoppgavene.

Hennes evers tro på likestilling har imidlertid ikke bleknet, og selv om hun til flere spørsmål gir på tvers av typiske venstrefeminist-standpunkter, har hun vist åpenhet for å snu. Som i synet på pappakvoten, der idealet om fri vilje og familiens suveren rett til å velge, måtte vike da antallet uker norske fedre tok ut raste i takt med redusert kvote. Fremskrittet går ikke alltid like fort som effektive kvinner skulle ønske.

I høst var det Anita Krohn Traaseth som fikk merke det. I Aftenposten oppfordret hun jenter mellom lederambisjoner og å «lean out» fra og avgav i hjemmet i ansvar for barn mellom begge foresatte og la dem gå litt for «lut og kaldt vann» av og til, med den følge at hun ble beskyldt for å oppfordre til omsorgssvikt i en ytring som NRK senere beklaget og fjernet. I debatten som fulgte kom også Christina Five igjen på banen, datteren til Kaci Kullmann Five som i 2015 skrev bok om sin profiline toppedermamma som hun savnet mer tid med.

– Jeg husker jeg satt på kjøkkenet og leste en artikkel om dem da den boka kom. Det gjorde så vondt at jeg gråt, og postet noe om at det var godt å også høre den stemmen. Men alle foreldre tar valg, som vi er nødt til å stå for at vi gjorde i ettertid. Det påvirker ungene våre, enten vi er hjemmevervende eller yrkesaktivt mamma. For meg har det vært viktig at mine gutter vokser opp i en familie der far og mor er likestilt, og hvor de ser en mamma og pappa som har like viktige jobber og meninger.

– Likevel er vi altså her igjen, i 2019. Har ikke verden gått noe videre?

– Da jeg leste artikkelen til Anita Krohn Traaseth tenkte jeg Men hvorfor skriver du om dette? Ingen kommer til å reagere – dette er vi jo ferdig med, tenkte jeg.

– Men det var vi ikke?

– Nei! Jeg fikk bakoversveis av reaksjonene, selv om jeg skjønner at det kommer fra erkeforstokka miljøer som egentlig ønsker at kvinner skal være hjemme. Det er jo de samme erkeforstokka konservative ideene jeg møter ute også internasjonalt: de som synes det er plagsomt med sterke kvinnelige ledere som mener, krever, utforordner og vil ha endring – det er akkurat det samme.

Da hun ble utnevnt til kulturpolitisk talsperson for Høyre i 2013, var sønnene hennes fem og sju. Selv om toppolitikerparet som flere andre fikk hverdagen til å gå opp med au pair hjemme, avviste de å snakke om det da lokalavisa spurte.

– Det har jeg ikke ønsket å snakke om, og det står jeg fortsatt på. Det må jeg bli respektert for.

– Men du skjønner at jeg vil komme til å skrive det, er det greit for deg?

– Jeg har aldri kommentert det og vil fortsatt ikke gjøre det. Selv om jeg er en offentlig person, så behøver jeg ikke svare på alle spørsmål journalister stiller meg.

– Jeg blir nysgjerrig på ditt resonnement, når det fortsatt er sånn at en synlig og tøff leder skal blås utsettelse blir møtt med at hun har latt barna sine i stikken. Ville du ikke brakt debatten et steg videre ved å si «at, vet du hva, dette løste vi med å ha ekstra hjelp hjemme»?

– Jeg tror det er strukturer vi må jobbe med videre. Det er det slike holdninger viser, og det er det vi må snakke om.

Begge barna er glad i fotball, og spiller på guttelag i Strømsgodset. Idrettsgledden på grasrota og barnas mulighet til å være en del av en sunn breddebevegelse, fri for juks, er også en drivkraft i antidoping-engasjementet hennes.

– Hva slags idrettsforelder er du?

– Jeg har backet veldig fra sidelinja at de skal bruke tid på det. Og det første jeg gjorde da jeg gikk av som statsråd, var å sende en e-post til alle foreldrene på laget til eldstesønnen på 13, der jeg spurte om det var interesse for å dra på Norway Cup. Jeg meldte meg som lagleder og organisator.

Det var vesentlig for fotballmammaen at alle som ville, skulle få mulighet bli med.

– I Drammen har vi utfordringer når det kommer til ressurser hjemme, og jeg var klar på at turen ikke skulle ha egenandel. I stedet hadde vi en kjempedugnad, vi samlet plastflasker og pantet. Så overnattet vi på klasserom, vi som foreldre og guttene på 13. Det var fantastisk å oppleve – og alle fikk være med og delta på lik linje.

Trass i pønsregnet lyser julegatene utenfor Hellelands stortingskontor opp de blanke gardinene. Like fullt er det aller sikreste tegnet på at jula nærmer seg litt en akutt bekymring for at den står under angrep fra fremmede makter. Som kulturminister tok hun selv rollen

som en slags julas ridder i grønn hallingstakk, i en Facebook-video som oppfordret til å verne «norske verdier», fra brunost og Kvikklunnsj til dugnad og jul.

Oppskriften var kjent, for med en fersk mediesak om en skole der elevene angivelig måtte nyne «Deilig er jorden» for ikke å krenke noen som ingrediens, tok sosiale medier ikke overraskende full fyr. Helleland ble anklaget for å fiske i rørt vann – akkurat som Høyre nylig ble da de spilte på samme frykt i annonsen «Selvfølgelig skal det være lov å si julemat og juleball!», noe ingen hadde forbudt.

– Hvilke tanker lå bak at du gjorde det?

– Det var et svar på den konforme og politisk korrekte debatten i Norge, som jeg syntes var endeløst, grusomt kjedelig. Jeg var hjemme hos svigeren og hadde på meg stakken jeg har fått i bursdagsgave av henne, som jeg er veldig glad i, og satt foran hennes juletre fullt av hjemmelaget julepynt og bokhylla med alle svigerfars bøker.

– Det var valg året etter. Hadde dere i partiet snakket om at dette skulle spilles opp?

– Det var et innlegg som var ment å provosere – jeg ønsket debatt. Jeg hadde lest saken om skolen i Stavanger, og også fått brev fra mine barns skole om deltakelse på julegudstjeneste, og jeg husker jeg reagerte på det, sier Helleland.

Det tok jeg lang tid før hun fikk svar også fra egne rekker, blant dem Heidi Nordby Lunde. «Jeg trodde jeg tilhørte en politisk retning som satte individet i sentrum, ikke et kvikklunnsjepisende salmesyngende bunadskledd individ som stort sett kun går i kirken på julaften, men vil at skolen skal tyne andres barn dit», skrev hun.

Julehilsenen i 2016 fulgte Hofstad Helleland opp påfølgende sommer med et nasjonalromantisk vaffelbesøk hos Senterpartiets Ola Borten Moe, på hans gård som lå underveis på pilegrimsruten hennes mot Nidarosdomen. Også det medieoppøst fikk kritikk.

– Senterpartiet valgte teltene, har det tapet kampen om «norske verdier»-velgerne til Skalar man trio. Er det leitt eller greit?

– For meg som representerer distriktet i Høyre og står på den verdikonservative linja som jeg har gjort i alle de år, er det ikke veldig forskjell mellom det man kaller «by-Høyre» og det mer verdikonservative Høyre. Det er ingen fraksjoner eller splittelser i Høyre. Senterpartiet har valgt en utseringslinje der alt man skal gjøre i politikk handler om å ta oss generasjoner og tiår tilbake. Høyre er ikke der og vil ikke være der, fordi vi er et moderne parti, som er opptatt av hvordan vi skal løse utfordringene vi står overfor. Den digitale transformasjonen, nye transportløsninger og hvordan nå klimamålene våre – da kan vi ikke bruke gamle løsninger for samfunnet som er i endring. Jeg kan ikke si at vi har mistet noen, fordi vi ikke kjører linja til Sp.

– Men du har fått svar på tiltale og blitt beskyldt for flørting?

– Jeg synes det er bra at vi i Høyre også diskuterer utad. Mange partier tillater ikke det. Nå er jeg leder for programkomiteen, og har Heidi med i komiteen. Vi er veldig opptatt av hvordan vi skal få fram forskjellene som er i partiet. Noen vil gå veldig langt i klimapolitikken, og så er det noen som vil holde mer tilbake. Jeg mener at det viser et parti med selvillit, som kan ta uenigheter ut og ikke er nødt til å sitte på bakrommet og gjøre det. Det tror jeg velgerne synes er spennende også. Å være et parti som alltid er enig om absolutt alt og bare heier fram felles vedtak, det blir kjedelig.

I 2025 samles verdens skielite og idrettstopper i Trondheim. Klæbu-jenta Linda Helleland er flere steder allerede nevnt som VM-sjef, ikke minst fordi Trondheims posisjon som eneste søker er et godt utgangspunkt for å presse fram forbedring i de internasjonale forbundene og organene hun nå kjenner svært godt.

– Det er ikke noe jeg har tanket om, svarer hun med et lite smil.

– Hvor er du i 2025, da?

– Det vet ingen! Men jeg kommer til å ta med meg det sterke idrettsengasjementet og kjempespirit fra den internasjonale arbeidet, fordi jeg ser at myndighetene kan gjøre en kjempesport jobb. Det gjelder også selskaper og sponsorer, for det er de som kan stille krav. Jeg kommer til å jobbe videre med dette i en eller annen form.

Den ambisiøse politikeren og breddeforkjemperen ble aldri president. I medier over hele verden siteres hun på at det historiske vedtaket Wada samlet seg om mandag denne uka, verden vært enda strengere. Likevel:

– Jeg føler ikke at jeg har mislykkes. Vedtaket vi har fattet nå ville ikke skjedd om vi ikke hadde lagd alt bråket vi har gjort. Jeg er fornøyd med en beslutning Russland opplever som fryktelig, fryktelig streng. Det var ikke på noen måte selvsagt at vi skulle komme dit – og målet om å være president var aldri det viktige for meg.

– Du kunne kanskje fått gjort enda mer da?

– Nei. Da ville jeg vært et gissel for IOC – og absolutt ikke fått gjort noe.

katrine.strom@dagsavisen.no